

איש השנה תשכ"ה

ל א היתה זו שנה טובה למערכות בני-אור. לא ר עולם, לא בישראל. במאבק הנצחי בין בני-אור ובני-חושך, היתה ידם של בני-חושך על העליונה. הם לא נחלו נצחונות מכריעים. הם לא הנחילו לבני-אור שואה או תבוסה ניצחת. **אולם לאורך כל החזיתות נסוגו בני-אור — נסיגה איטית אך מתמדת.**

יהודה איש-קריות חזר

ב עולם של תשכ"ה לא נשאר זכר לרוח של תשכ"ג — רוח הנעורים והקימה, השכל הישר והרגש האנושי. **בעולם של תשכ"ה היה קשה אף להיזכר כי לפני שנתיים בלבד שלטו בעולם שלושת היריבים-הידידים, שהצעידו את האנושות לקראת דיקיום בשלום: ג'אק קנדי, ניקיטה כרושצ'וב ויוחנן הרצון ה-23.**

יוחנן הלך ראשון. השנה היתה הכנסיה שלו שקועה במקדומי-מכר ציני על המיסמך היהודי. אגדת יהודה איש-קריות, שהפילה מיליונים של קורבנות באלפיים שנות רדיפה, לא חסלה. השינאה, הקטנוניות והאינטרס האנוכי שוב חגגו את נצחונם במועצות הכנסיה, על חשבון הסובי-לנות, הקידמה והמוסר. אחריו הלך קנדי, בתשכ"ד נרצח האיש. בתשכ"ה נרצחה ירושתו בידי יורשיו. היחיד מבין השלושה שהצליח להגיע עד ראשית תשכ"ה היה ניקיטה כרושצ'וב. הוא סולק בתשכ"ה. במקום אישיותו הססגונית, שופעת הפתגמים והשכל הישר, באו אישים אנוי-ניים, חסרי-דמות וכמעט חסרי-ישם — המנגנון האפור של הביורוקרטיה הסובייטית. כך נעלמו האנשים. יחד עימם נעלמו התקוות הגדולות. **שנת תשכ"ה היתה שנת האכזבות. האנוי-שות גלשה חזרה לעבר המלחמה, הגזענות והאנארכיה.**

חזרה אל הגיוגל

ל אכזבה מס' 1 של השנה היתה דמותו של נשיא ארצות-הברית, לינדון בינז ג'ונסון. כבר בראשית תשכ"ה ריכז סביבו את כל הטוב והחיובי באומה האמריקאית. הודות להתערבות המונית זו היכה שוק על ירך את יריבו הריאקציוני, בארי גולדוואטר, איש-העולם של תשכ"ד.

למחרת היום הפך ג'ונסון עצמו לממשיך דרכו של גולדוואטר. אילו נבחר גולדוואטר במקומו, לא יכול היה לנהוג אחרת. בהנהגת ג'ונסון, חזרה מדיניות-החוקן של ארצות-הברית צעדים רבים אחורה. מערכת-הבסחון האמריקאית השתלטה על מערכת-החוקן, ומנגנון-החושך השתלט על מערכת-הבסחון.

המוסד המרכזי לביון של ארצות-הברית היה אחראי לעסקי-הביש הגדול של השנה: סאטורדומינגו. בניגוד לכל חוק בינלאומי, בהסחאה צינית ביותר, הופעל הצבא האמרי-קאי כדי למנוע בעד שלטון דמוקרטי להתבסס במדינה זרה.

כמו ההתערבות הסובייטית בהונגריה ב-1956 היתה ההתערבות האמריקאית ב-סאטורדומינגו ב-1965 חזרה גסה אל חוק הג'ונגל.

אך גם סאטורדומינגו היתה אפיוודה מישינת לעומת ויאט-נאם. אחרי שהסתבכה שם במלחמה חסרת-תוחלת, חסרת הגיון פוליטי או איסטרטגי, לא היה לארצות-הברית אומץ-הלב לנטוש את המערכה. היא נכנסה לבוזן יותר ויותר עמוק. מכיון שהקומוניסטים בויאט-נאם השכילו לאמץ לעצמם תנועות-שיחורר לאומית אמיתית, אי-אפשר היה כלל לצבא זר לנצחם.

מתוך חוסר-רצון וייאוש הגיע ג'ונסון להחלטה שהייתה סטירת-לחי לכל תקוות החוק הבינלאומי. הוא פקד להפציץ את ויאט-נאם הצפונית ללא הכרזת-מלחמה, ללא שום מטרה צבאית סבירה, מתוך תקווה קלושה שבכך יכריח את הקומוניסטים בצפון לנטוש את אחיהם השולטים במרכיב ארץ הדרום. תקווה זו היתה בלתי-סבירה מראש, והיא לא התאמתה בתשכ"ה.

פצצה אטומית לכל דורש

ב ריתת-המועצות לא גרמה בתשכ"ה לשערוריית דוי-מות. אך היה נימנה כי מחדל זה לא נבע מרצון טוב יותר, אלא מתוך הצורך לאגור את כוחותיה לקראת ההת-יחדות המזרעת עם סין. בכל זאת היתה ברית-המועצות אחראית,

לפחות כחמישים אחוזים, לשני הכשלונות הי גדולים של השנה: שיתוק האו"ם ושיתוק המאמץ להגבלת החימוש הגרעיני בעולם.

בגלל עניין כספי פורמלי, בעל חשיבות מישינית, היה האירגון הבינלאומי חסר-אונים במשך כל ימות תשכ"ה. כוחו הדל בלאו הכי של האו"ם הצטמק עוד יותר. הדבר סילק מחסום אחרון בפני התדרדרות כללית של המוסר הבינלאומי. מינה אסיאתית גדולה — אינדונסיה — פרשה מן האירגון כליל.

יתכן כי בתשכ"ה הוחמצה ההזדמנות האחרונה למנוע את התהליך המסוכן ביותר בעולם: הפצת הנשק הגרעיני. בסוף תשכ"ה כבר היה ברור לגמרי כי תוך זמן קצר מאוד יהיה הנשק הגרעיני מצוי בידי מדינות קטנות ובלתי-אחראיות, בכל חלקי תבל וגם במרחב השמי.

אם היה ספק לאן מובילים תהליכים אלה, הרי באה מלחמת הודו-פאקיסטאן בסוף תשכ"ה ושפכה אור מבהיל על מצב העולם. היתה זאת מלחמה ממש, בנוסח המלחמות הלאומיות הרצחניות שקדמו למלחמת-העולם הראשונה.

עצם העובדה שמלחמה כזאת אפשרית ככלל, הראה יותר מכל פרט אחר עד כמה התדרדר העולם בשנתיים האחרונות, מאז ימי הסכס'מוסקבה.

לבנים מול שחורים

לחמת הודו-פאקיסטאן מדגימה את הידרדרות העולם גם מבחינה אחרת.

בניגוד למלחמת ויאט-נאם, לא היתה זאת מלחמה אידיאו-לוגית בין שני גושים. מניעה פרצו ממעמקי היצרים האנושיים הפרמיטיביים — מעמקי גזע והדת.

מבחינה זו היתה אופיינית לאחת התופעות

ישראל לא התקרבה השנה אף בצעד קטן אחד אל ה-שלום. במשך רוב חודשי תשכ"ה עמדה על סף המלחמה בגלל מיהירדן. מדי פעם חצו חיילים, מטוסים, חבלנים ופגזים את הגבול — פעם בכיוון זה, פעם בכיוון הפוך. גם בעיות הדת והגזע לא פסחו על המדינה. יהודים עמדו מול ערבים, יוצאי-המערב מול עדות-המזרח, דתיים מול חילוניים, בשורה ארוכה של מאבקים, תקריות, מהו-מות ופרשיות.

לפני שנתיים, כאשר זרחו בעולם כוכביהם של קנדי, כרושצ'וב ויוחנן, דרכה גם בישראל תקווה גדולה. אחרי דור של שלטון, הורחק דויד בן-גוריון, איש השנה של תשכ"ג, מן השלטון. יורשו לא היה איש גדול או מלהיב, אך הכל קיוו כי יחזיר למדינה מידה של תופש, סובלנות ורוח טובה.

בתשכ"ה מתו שתי התקוות גם יחד.

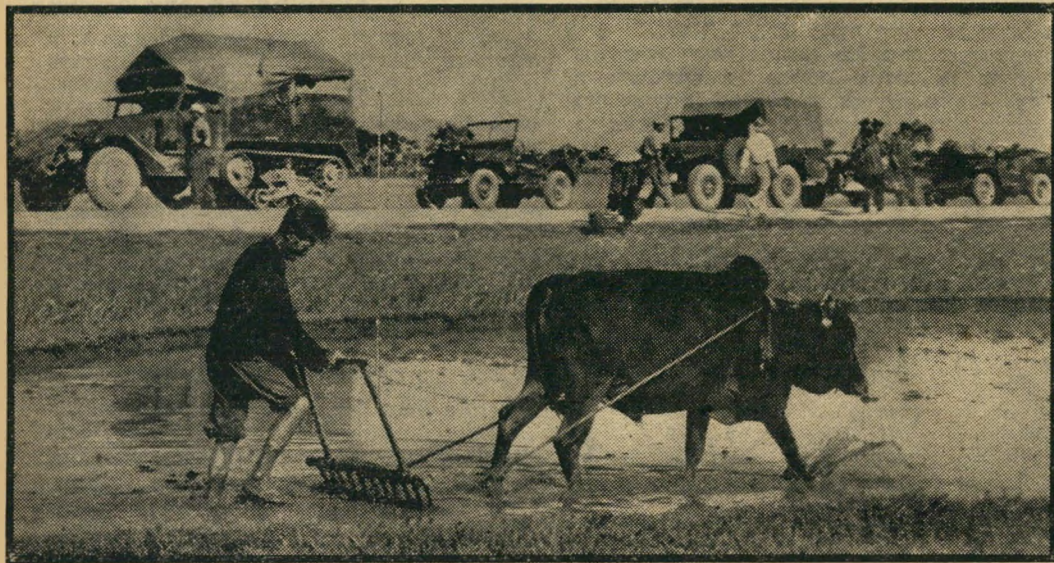
בן-גוריון ואנשיו לא סולקו סופית מן הבמה הפוליטית. להיפך, הם חזרו לזירה ואגרו כוח חדש. ואילו לוי אשכול, איש-השנה של תשכ"ה, הוכיח כי אין הבדל מהותי בינו לבין קודמו, וכי הוא מוכן להשתמש, כמוהו, בכל שיטות הכפייה, התרמית, הקנוניות והדיכוי.

השנה, שהחלה בנימנה של תקווה זהירה, נסתיימה בנימנה של מרירות. שום בעייה מן הבעיות הממאירות של המדינה לא זזה אף במקצת לקראת פתרונה. כמעט כל בעיות המדינה החריפו בשנת תשכ"ה.

„אנו נתגברה!“

אולם שנת תשכ"ה לא היתה שנה של יאוש. לא בעולם ולא בישראל.

כוחות בני-אור נסוגו תחת בני-חושך, אך

חיים ומוות: איכר חורש את אדמתו וחילים יוצאים לקרב בויאט-נאם

הם לא נמלטו משדה-הקרב. בכמה מקומות ערכו התקפות-ניגד נועזות ומלהיבות.

באומה האמריקאית קמה תנועה המונית ספונטאנית למען השלום בחיאט-נאם. פרופסורים וסטודנטים הפגינו למען מטרה בלתי-פופולארית, אשר הרוב הגדול ראה בה בגידה ומעל. תנועה דומה קמה למען זכויות הכושים. לבנים ר-כושיים, כמרים ועקרות-בית, מסרו את נפשם במאבק למען האידיאלים העתיקים של האנושות.

שירם — „אנו נתגברה!“ — הרעיד מיתרי לבבות בעולם כולו.

דעת-הקהל העולמית הוכיחה את כוחה בהתקוממות נגד ההתערבות הזרה בסאטורדומינגו. היא ניצחה את הרודנים הצבאיים ובני-ביתם הזורים, כפתה על האמריקאים שפרה שהיתה ניצחון חלקי לשוחזרי-החוקה במקום.

גם בישראל עמד סוף תשכ"ה בסימן התחלת התקפת-נגד. גרמו להתערדרות כוחות חדשים, שאיש לא חלם על קיומם בראשית השנה. הם קמו באופן ספונטאני כדי להשיב מלחמה השערה.

זו הפעם הראשונה מאז קום המדינה עמד מול הכוחות המסתאבים של המישטר הישן כוח פוליטי אמיתי, קמץ אך לוחם, שבישר את רוחו של מישטר חדש.

בין שני מחנות אלה התנדדה דמות מוכרת. הוא היה שייך למישטר הישן, אך הוא פעל כמיהרסי מכפנים. דמות פאראדוקסית זו היתה איש-השנה של תשכ"ה: דויד בן-גוריון.

ישראל: מוזהה של תקווה

ישראל לא חיתה בתשכ"ה על אי בודד. תהליכי הי עולם לא פסחו עליה. להיפך, הם מצאו בישראל תהליכים מקי-בילים.